UNIVERSITÄTS
BIBLIOTHEK
WUPPERTAL

BERGISCHE
UNIVERSITÄT
WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Tullii Ciceronis Orationes diligentius recognitae & aptiore serie repositae

Cicero, Marcus Tullius

Lutetiae Paris, 1522

Pro C. Rabirio Posthumo. Oratio XL.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-431

Visual Library

PRO C.RABIRIO POSTHVMO.
ORATIO.XL.

SI QVIS eſt Iudices,qui C.Rabiriũ,ꝙ ſuę fortunæ fundatas præſer
tim,atq; optime conſtitutas opes poteſtati regię,libidiniq; cõmiſe-
rit,reprehendendũ putet,aſcribat ad iudiciũ ſuũ nõ modo meã,ſed
huius etiã ipſius,qui cõmiſit,ſententiã. neq; eñ cuiq̃ eius conſiliũ
vehementius,q̃ ipſi diſplicet.q̃q̃ hoc plerũq; facimus,vt cõſilia euẽ
tis ponderemus:& cui bene quid proceſſerit,multũ illũ prouidiſſe:
cui ſecus,nihil ſenſiſſe dicamus.ſi extitiſſet in rege fides,nihil ſapiẽ
tius Poſthumo:quia fefellit Rex,nihil hoc amentius dicit.vt iã ni-
hil eſſe videat,niſi diuinare,ſapientis.Sed tñ ſi quis eſt Iudices,qui — *Diuinare, ſapientis.*
illã Poſthumi ſiue inanẽ ſpem,ſiue inconſultã rationẽ,ſiue(vt gra-
uiſſimo verbo vtar)temeritatẽ,vituperandã putet,ego eius opinioni nõ repugno.illud tñ de
precor,vt cũ ab ipſa fortuna crudeliſſime videat huius conſilia eſſe mulctata,ne quid ad eas
ruinas,quibus hic oppreſſus eſt,addendũ acerbitatis putet.ſatis eſt hoĩes imprudẽtia lapſos
non erigere.vrgere vero iacẽtes,aut ꝑcipitãtis impellere,certe eſt inhumanũ.præſertim Iud.
cũ ſit hoc generi hominũ prope natura datum,vti qua in familia laus aliqua forte floruerit,
hanc fere qui ſunt eius ſtirpis,ꝙ ſermo hominũ ad memoriã patrũ virtute celebret,cupidiſ
ſime perſequant. ſiquidẽ non modo in gloria rei militaris Paulũ Scipio, aut Maximũ filius, — *Filii imitã-*
ſed etiã in deuotione vitę,& in ipſo genere mortis imitatus eſt P.Deciũ filius.Sint igit ſimi- — *tur patres.*
lia Iud.parua magnis.fuit eñ pueris nobis huius pater C.Curius prĩceps ordinis equeſtris,
fortiſſim9 & maximus Publicanus,cuius in negotiis gerẽdis magnitudinẽ animi nõ tã hoĩes
probaſſent,niſi in eodẽ benignitas incredibilis fuiſſet,vt in augenda re nõ auaritię prędã,ſed
inſtrumentũ bonitati quęrere videret.Hoc ille natus,q̃uis patrem ſuũ nunq̃ viderat,tñ & na
tura ipſa duce,quę plurimũ valet,& aſſiduis domeſticorũ ſermonibus,in paternę culpę ſimi-
litudinẽ deductus eſt.multa geſſit,multa cõtraxit,magnas partis habuit Publicanorũ,credi-
dit populis,in pluribus prouinciis ei9 verſata res eſt,dedit ſe etiã Regibus. huic ipſi Alexan-
drino grandẽ iam antea pecuniam credidit.nec interea locupletare amicos vnq̃ ſuos deſtitit,
mittere in negotiũ, dare partis,augere,fide ſuſtentare.quid multa?cũ magnitudine animi,tũ
liberalitate,vitã patris,& conſuetudinẽ expreſſerat.pulſus interea regno Ptolemæus doloſis
cõſiliis(vt dixit Sibylla,ſenſit Poſthumus)Romã venit.huic egenti,& roganti hic infelix pe
cuniam credidit.nec tum primũ.nam regnanti crediderat abſens.nec temere ſe credere puta
bat,ꝙ erat nemini dubiũ,quin is in regnum reſtitueret a S.P.Q.R.In dando autẽ & creden-
do proceſſit lõgius:nec ſuam ſolũ pecuniã credidit,ſed etiã amicorum.ſtulte.quis negat? aut — *
quis iam nõ admonet?qđ male cecidit?bene conſultũ putares. Id eſt difficile, qđ cum ſpe ma-
gna ſis ingreſſus,id non exequi vſq; ad extremũ.ſupplex erat rex,multa rogabat, omnia polli
cebat:vt iam metuere Poſthumus cogeret,ne qđ crediderat,perderet,ſi credendi cõſtituiſſet
modũ.nihil autẽ erat illo blandius,nihil hoc benignius,vt magis pœniteret cœpiſſe,q̃ liceret
deſiſtere.hinc primũ exoritur crimen illud, Senatũ corruptũ eſſe dicunt. O dii immortales,
hęc eſt illa exoptata iudiciorũ ſeueritas?corruptores noſtri cauſam dicunt:nos qui corrupti
ſumus,non dicimus.quid ego Senatũ defendã hoc loco Iudices?omni equidẽ loco debeo: ita
de me eſt meritus ille ordo.ſed id nec agit hoc tẽpore:nec cũ Poſthumi cauſa,res iſta cõiun-
cta eſt.q̃q̃ ad ſumptũ itineris,ad illam magnificentiã apparatus,comitatũq; regiũ,ſuppedita-
ta pecunia a Poſthumo eſt,factęq; ſyngraphę ſunt in Albano Cn.Põpeii,cũ ille Roma profe-
ctus eſſet:tñ non debuit is,qui dabat,quo ille,qui accipiebat,cõſumeret,quęrere. nõ eñ latro
ni,ſed Regi credidit:nec Regi inimico populi Romani, ſed ei,cuius reditum conſuli datum
a ſenatu videbat.nec ei regi,qui alienus ab hoc imꝑrio eſſet:ſed ei,quicũ fœdus ferire in Ca
pitolio viderat.ꝙ ſi creditor in culpa ſit,nõ qui improbe credita pecunia vſus,dãnetur is,qui
fabricatus gladiũ eſt,& vendidit:nõ is,qui illo gladio ciuẽ aliquẽ interemit. Quamobrem ne
q; tu C.Memmi hoc facere debes,vt Senatũ, cuius auctoritati te ab adoleſcentia dediſti,in tã
ta infamia verſari velis,neq; id,qđ non agit,defendere.Poſthumi eñ cauſa,quęcũq; eſt,ſeiun-
cta a Senatu eſt.Q; ſi item a Gabinio ſeiunctã oſtendero, certe qđ dicas,nihil habebis. eſt eñ
hęc cauſa,quo ea pecunia peruenerit,quaſi quędam appendicula cauſę iudicatę, atq; damna- — *Appẽdicu-*
tę.ſunt lites ęſtimatę A.Gabinio,nec prędes dati,nec ex bonis populi ſeruari lex ęqua eſt. Iu- — *la.* *

bet lex Iulia perſequi ab iis,ad quos ea pecunia,quã is ceperit,qui dãnatus ſit,ꝑuenerit. ſi eſt hoc nouũ in lege Iulia,ſicuti multa ſunt ſeuerius ſcripta, q̃ in antiqs legibus, & ſanctius iudicata:ſane etiã cõſuetudo huius generis iudicioꝝ noua ſit.hoc totidẽ verbis trãſlatũ caput eſt,qđ fuit nõ modo in Cornelia,ſed etiã ante in lege Seruilia.per deos ĩmortales qd agimus Iudices?aut quẽ hunc morẽ nouorũ iudiciorũ in Rẽp.inducimꝰ?erat eñ hęc cõſuetudo nota

Vſus magiſter optimꝰ

vobis qdẽ oĩbus:ſed ſi vſus magiſter eſt optimꝰ,mihi debet eſſe notiſſimus.accuſaui de pecuniis repetũdis,Iudex ſedi,Prętor quęſiui,defendi plurimos:nulla pars, q̃ aliquã facultatẽ dicẽdi afferre poſſet,nõ mea fuit.ita cõtendo:neminẽ vnq̃,quo ea pecunia perueniſſet,cauſam dixiſſe,qui in ęſtimãdis litibꝰ appellatus nõ eſſet.in litibus aũt nemo appellabat̃,niſi ex teſtiũ dictis,aut tabulis priuatorũ,aut rationibꝰ ciuitatũ.Itaq; in inferẽdis litibus adeſſe ſolebãt,qui aliquid de ſe verebant̃:& cũ erant appellati,ſi videbat̃,ſtatim cõtradicere ſolebãt.ſin eius temporis recentẽ inuidiã pertimuerãt,reſpõdebant poſtea.qđ cũ feciſſent,permulti ſępe vicerũt. hoc vero nouũ eſt,ante hoc tẽpus oĩno inauditũ:in litibus Poſthumi nomen eſt nuſq̃. in litibus dico?modo vos iidẽ in A. Gabiniũ iudices ſediſtis. nũ quis teſtis Poſthumũ appellauit? teſtis aũt?nũ accuſator?nũ deniq; toto illo iudicio Poſthumi nomẽ audiſtis?nõ igitur reus ex ea cauſa q̃ iudicata eſt,redũdat Poſthumus,ſed eſt arreptus vnꝰ Eques Ro. de pecuniis repetundis reus.quibus tabulis?q̃ in iudicio a Gabinio recitatę nõ ſunt.quo teſte?a quo tũ appellatus nuſq̃ eſt.qua appellatione litiũ?in qua Poſthumi mẽtio facta nulla eſt.qua lege?qua non tenet̃.Hic iam Iud.veſtri cõſilii res eſt,veſtrę ſapiẽtię:quid deceat vos,nõ quantũ liceat vobis ſpectare debetis.ſi eñ quid liceat quęritis,poteſtis tollere e ciuitate,quẽ vultis.tabella eſt,quę

† cõſciẽtiã.

Iudicis ſapientia in quo cõſiſtat

dat poteſtatẽ,occultat eadem libidinem.cuius†conſcientia nihil eſt qđ quiſq̃ timeat,ſi nõ ꝑtimeſcat ſuã.Vbi eſt igit̃ ſapiẽtia Iudicis?in hoc:vt nõ ſolũ quid poſſit,ſed etiã quid debeat, ponderet:nec quantũ ſibi ꝑmiſſum,meminerit ſolũ,ſed etiã quatenꝰ cõmiſſum ſit.Dat̃ tibi tabella iudicii qua lege?Iulia de pecuniis repetũdis.quo de reo?de Equite Romano.at iſte ordo

*

lege ea nõ tenet̃.illo inquit capite,qđ erat in Poſthumũ,ꝙ in Gabiniũ iudex eſſes. nihil Gabinio datũ,cũ in eũ lites ęſtimaret.at nũc audio.reus igit̃ Poſthumus eſt ea lege, qua nõ modo ipſe,ſed totus etiã ordo ſolutus,ac liber eſt.Hic ego nũc nõ vos prius implorabo Equites Romani,quorũ ius iudicio tentat̃:q̃ vos Senatores,quorũ agit̃ fides in hũc ordinẽ:q̃ quidẽ cũ ſępe ante,tum in hac ipſa cauſa nuꝑ eſt cognita.nam cũ optimo,& ꝓſtantiſſimo Cõſule Cn.Põpeio de hac ipſa quęſtione referẽte,exiſterẽt nõnullę,ſed perpaucę tñ acerbę ſentẽtię,q̃ cenſerent,vt Tribuni,vt Pręfecti,vt Scribę,vt comites oẽs magiſtratuũ lege hac tenerent̃:vos,vos inquã ipſi & Senatꝰ frequẽs reſtitit:& q̃q̃ tũ ꝓpter multoꝝ delicta etiã ad innocẽtiũ periculũ tẽpus illud exarſerat,tñ cũ odiũ nõ reſtingueretis,huic ordini ignẽ nouũ ſubiici nõ ſiuiſtis.

Glaucię admonitio.

Hoc animo igit̃ Senatus.quid vos Equites Ro.quid tandẽ eſtis acturi?Glaucia ſolebat homo impurus,ſed tñ acutus populũ monere,vt cũ lex aliqua recitaret̃,primũ verſum attenderet: ſi eſſet,Dictator,Cõſul,Prętor,Magiſter equitum:ne laboraret:ſciret nihil ad ſe pertinere.ſin aũt,quicũq; poſt hanc legẽ: videret nequa noua quęſtione alligaret̃.Nunc vos Equites Ro.videte.ſcitis me ortũ e vobis,oĩa ſemꝑ ſenſiſſe pro vobis:nihil horũ ſine magna cura,& ſumma charitate veſtri ordinis loquor:alius alios hoĩes,& ordines,ego vos ſemꝑ cõplexus ſum. moneo & ꝓdico,integra re cauſaq; denũcio,oẽs hoĩes deoſq; teſtor:dũ poteſtis,dũ licet,ꝓuidete, ne duriorẽ vobis cõditionẽ ſtatuatis ordiniq; veſtro,q̃ ferre poſſit.ſerpet hoc malũ(mihi credite)longius,q̃ putatis.potẽtiſſimo,& nobiliſſimo tribuno ple.M.Druſo vnã in equeſtrẽ ordinẽ quęſtionẽ ferẽti, ſi quis ob rẽ iudicatã pecuniã cepiſſet, aperte Equites Ro. reſtiterunt.

M.Druſus.

quid?hoc licere volebãt?minime.neq; ſolũ hoc genus pecunię capiẽdę turpe, ſed etiã nefariũ arbitrabant̃.attamen ita diſputabãt,eos teneri legibꝰ oportere,qui ſuo iudicio eſſent illã conditionẽ vitę ſecuti.delectat ampliſſimus ciuitatis gradus,ſella curulis,faſces,imperia,ꝓuĩcię, ſacerdotia,triũphi,deniq; imago ipſa ad poſteritatis memoriã prodita:eſt ſimul etiã ſollicitudo aliqua:& legũ,& iudiciorũ maiorũ quidã metus.nos iſta nunq̃ cõtempſimus(ita eñ diſputabant)ſed hãc vitã quietã,atq; otioſam ſecuti ſumus.quę qm̃ honore caret,careat etiã moleſtia.tam es tu Iudex, q̃ ego Senator. ita eſt. ſed tu iſtud petiiſti, ego hoc cogor. quare aut iudici mihi nõ eſſe liceat:aut legẽ,lege Senatoria non timere.hoc vos Equites Ro.ius a patribus acceptũ amittetis?moneo,ne faciatis.rapient̃ hoĩes in hęc iudicia ex omni nõ modo inuidia,ſed ſermone maleuolorũ,niſi cauetis.Si iam vobis nunciaret in Senatu ſententias dici,vt his legibus teneremini,concurrendũ ad curiã putaretis: ſi lex ferret̃, conuolaretis ad roſtra.

vos Senatus liberos hac lege eſſe voluit,populus nunq̃ alligauit:ſoluti huc cõueniſtis: ne cõ
ſtricti diſcedatis,cauete.nam ſi Poſthumo fraudi fuerit,qui nec Tribunus,nec Pręfectus, nec
ex Italia comes,nec familiaris Gabinii fuit,quonã ſe modo defendent poſthac,qui veſtri or=
dinis cũ magiſtratibus noſtris fuerint his cauſis implicati? Tu inquit Gabiniũ,vt regẽ reduce
ret,impuliſti.non patiť mea etiã fides de Gabinio grauius agere.quẽ eñ ex tantis inimicitiis
receptum in gratiã ſummo ſtudio defenderim,hunc afflictũ violare non debeo. quocũ ſtan=
te ſi me Cn.Pompeii auctoritas in gratiã non reduxiſſet,nunc iam ipſius fortuna reduceret.
ſed tñ,cum ita dicis,Poſthumi impulſu Gabiniũ profectũ Alexandriã:ſi defenſioni Gabinii fi
dem non habes,obliuiſceris ne etiã accuſationis tuę? Gabinius ſe id feciſſe dicebat reipublicę
cauſa,ꝙ claſſem Marchilei timeret,ꝙ mare refertũ prædonũ putaret. lege etiã id ſibi licuiſſe
dicebat.tu inimicus negas,ignoſco:& eo magis,ꝙ eſt contra illud iudicatũ. redeo igiť ad cri
men & accuſationem tuã. quid vociferabare decẽ millia talenta Gabinio eſſe promiſſa? huic
videlicet perblandus reperiẽdus fuit,qui hominẽ,vt tu vis,auariſſimũ exoraret: ſeſtertiũ bis
millies & quadringenties ne magnopere contẽneret. Gabinius illud quoquo conſilio fecit,fe
cit certe ſuo:quęcũq; mens illa fuit,Gabinii fuit.ſiue ille vt ipſe dicebat,gloriã,ſiue,vt tu vis,
pecuniam quęſiuit,quęſiuit ſibi.num Gabinii comes,vel ſectator? negat: cuius id negotiũ nõ
erat,ſed ad P.Lentuli clariſſimi viri auctoritatẽ,a Senatu profectã,& conſilio certo, & ſpe nõ ✱
dubia,Romã contẽderet. At †Diœcetes fuit regius,& quidẽ in cuſtodia etiã fuit regia,& vi= †Diocetes.
ta eius oblata pœnę eſt.multa pręterea,quę libido regis,quę neceſſitas coegit ferre, pertulit.
quare omniũ rerũ vna reprehẽſio eſt,ꝙ regnũ intrarit, ꝙ poteſtati ſe regis cõmiſerit. verũ ſi
q̃rimus,ſtulte.quid eñ ſtultius? q̃ Equitẽ Ro.ex hac vrbe,huius inquã reip.ciuẽ,quę eſt vna
maxime,& fuit ſemp libera,venire in eũ locũ,vbi parẽdũ alteri,& ſeruiẽdũ ſit? Sed ego in hoc
tandẽ Poſthumo non ignoſcã homini mediocriter docto:qui videã ſapientiſſimos hoĩes eſſe
lapſos? virũ vnũ totius Gręcię facile doctiſſimũ Platonẽ,iniquitate Dionyſii Sicilię Tyranni, Plato.
cui ſe ille cõmiſerat,in maximis periculis inſidiiſq; eſſe verſatũ accepimus: Calliſthenẽ doctũ Calliſthe=
hominẽ,comitẽ Magni Alexandri,ab Alexandro necatũ:Demetriũ & ex republica Athenis, nes.
quã optime digeſſerat,& ex doctrina nobilẽ & clarũ,qui Phalereus vocitatus eſt,in eodẽ iſto Demetrius
Aegypti regno aſpide ad corpus admota vita eſſe priuatum.Plane confiteor fieri nihil poſſe Phalereus.
dementius,q̃ ſcientẽ in eũ locũ venire,vbi libertatẽ ſis perditurus.ſed huius iſtius facti ſtulti
tiã maior iã ſuperior ſtultitia defendit.quę facit vt hoc ſtultiſſimũ facinus,ꝙ in regnũ vene=
rit,ꝙ regi ſe cõmiſerit,ſapiẽter factũ eſſe videať.ſiquidem tam ſemper ſtulti, q̃ ſero ſapientis
eſt,cũ ſtultitia ſua impeditus ſit,quoquo modo poſſit ſe expedire.Quãobrẽ illud maneat,& fi
xum ſit,qđ neq; moueri neq; mutari poteſt:in quo ęqui ſperaſſe Poſthumũ dicũt,peccaſſe ini
qui,ipſe etiã inſaniſſe ſe cõfiteť,ꝙ ſuã:q; amicorũ pecuniã Regi crediderit cũ tãto fortunarũ
ſuarũ periculo.hoc quidẽ ſemel ſuſcepto,atq; cõtracto,perpetiẽda fuerũt, vt ſe aliqñ ad ſuos Vĩdicaret
vĩdicaret. itaq; obiicias licet,q̃ voles,ſępe palliatũ fuiſſe,aliqua habuiſſe nõ Romani hoĩs inſi ad ſuos.
gnia:quoties eorũ quippiam dices,toties vnũ dices,atq; illud,temere hunc pecuniã regi cre=
didiſſe:ſuas fortunas,atq; famã libidini regię cõmiſiſſe.fecerat temere, fateor, mutari factum
iam nullo modo poterat: aut palliũ ſumendum Alexandriæ, vt & Romæ togato eſſe lice=
ret:aut oẽs fortunę abiiciẽdę,ſi togã retinuiſſet.Delitiarũ cauſa,& voluptatis,nõ modo ciuis
Romanos,ſed & nobilis adoleſcẽtis,& quoſdã etiã Senatores ſummo loco natos,nõ in hortis
aut ſuburbanis ſuis,ſed Neapoli in celeberrimo oppido cũ mitrella ſępe videmus.chlamyda= ✱
tum illũ L.Syllã imperatorẽ:L.vero Scipionis,q̃ bellũ in Aſia geſſit,Antiochũq; deuicit,nõ ſo
lũ cũ chlamyde,ſed etiã cũ crepidis in Capitolio ſtatuã videtis.quorũ impunitas fuit nõ mo
do a iudicio ſed etiã a ſermõe. Facilius certe P.Rutiliũ Rufũ neceſſitatis excuſatio defendet.
qui cũ a Mithridate Mitylenis oppreſſus eſſet,crudelitatẽ regis in togatos, veſtitus mutatio
ne vitauit.Ergo ille P.Rutilius,qui documentum fuit hoĩbus noſtris virtutis, antiquitatis, P.Rutilius
prudentiæ,Conſularis homo ſoccos habuit,& pallium:nec vero id homini tum quiſq̃,ſed tẽ
pori aſſignãdum putauit.Poſthumo crimen veſtitus afferet is,in quo ſpes fuit, poſſe ſeſe ali=
quãdo ad fortunas ſuas ꝑuenire? nam vt ventũ eſt Alexandriã Iudices,hęc vna ratio a rege ꝓ
poſita Poſthumo eſt ſeruãdę pecunię:ſi curationẽ,& quaſi diſpenſationẽ regiã ſuſcepiſſet. id
autẽ facere nõ poterat niſi †Diœcetes:hoc eñ noĩe vtitur,qui a rege eſſet conſtitutus. odio= †Diocetes.
ſum negotium Poſthumo videbať,ſed erat nulla omnino recuſatio. moleſtũ etiã nomẽ ipm,
ſed res habebat nomen hoc apud illos,nõ hic impoſuerat.oderat veſtitũ etiã illum, ſed ſine

Viſ.
eo nec nomen illud poterat,nec munus tueri.ergo aderat viſ(vt ait Poeta ille noſter) q̄ ſum
mas frangit infirmatq; opes.Moreret̃,inges.nam id ſequit̃.feciſſet certe, ſi ſine maximo dede-
core tam impeditis ſuis rebus potuiſſet emori.nolite igit̃ fortunã conuertere in culpam:neq;
regis iniuriam,huius crimen putare:nec conſiliũ ex neceſſitate, nec voluntatẽ ex vi interpre
tari.niſi forte eos etiã,qui in hoſtes,aut in prędones inciderint,ſi aliter quippiã coacti faciãt,
liberos vituperandos putes.Nemo noſtrũ ignorat,etiã ſi experti non ſumus,conſuetudinẽ re
Regum im peria.
giam.Regũ autẽ ſunt hęc imperia,animaduerte, & dicto pare. & præter rogitatũ ſi querare:
& illę minę,ſi te ſecũdo lumine huc offendero,moriere.quę non vt delectemur ſolũ legere &
Secũdo lu- mine.
ſpectare debemus,ſed vt cauere etiã,& effugere diſcamus. At ex hoc ipſo crimen exorit̃. ait
eñ:dũ Gabinio pecuniã Poſthumꝰ cogeret ex Decumis Imperatorũ,pecuniã ſibi coegiſſe.nõ
Coactores.
intelligo hoc quale ſit:vtrũ acceſſionẽ Decumę,vt noſtri facere coactores ſolent,cẽteſima,an
deceſſionẽ de ſumma fecerit.ſi acceſſionẽ, vndecim millia talentũ ad Gabiniũ peruenerũt. at
nõ modo abs te decẽ millia obiecta ſunt,ſed etiã ab his ęſtimata. Addo illud etiã:qui tãdẽ cõ
uenit,aut tã graui onere tributorũ ad tantã pecuniã cogendã mille talentũ acceſſionẽ eſſe fa
ctam:aut in tanta mercede hoĩs,vt vis auariſſimi,mille talentũ deceſſionẽ eſſe cõceſſam? neq;
eñ fuit Gabinii,remittere tantũ de ſuo:nec Regis,imponere tantũ pati ſuis.Aderũt teſtes Le
gati Alexãdrini.hi nihil in Gabiniũ dixerũt. imo hi Gabiniũ laudauerũt. vbi ergo ille mos?
* vbi cõſuetudo iudiciorũ?vbi exẽpla?ſolet is dicere in eũ,qui pecunia,qui in illũ cuius noĩe ea
pecunia redigeret̃,non dixerit?Age ſi is,qui nõ dixit,ſolet: etiã ne is ſolet, qui laudauit?iiſdẽ
teſtibus,& quidẽ non ꝑductis,ſed dictis teſtiũ recitatis,quaſi ꝓiudicata res ad has cauſas de-
ferri ſolet? Et ait etiã meꝰ familiaris,& neceſſarius,eãdẽ cauſam Alexãdrinis fuiſſe, cur lauda
rent Gabiniũ,quę mihi fuerat,cur eundẽ defenderẽ.Mihi C.Memmi cauſa defendẽdi Gabinii
Mortales inimicitias ſempiter- nas amici- tias habere
fuit recõciliatio gratię.neq; me vero pœnitet mortales inimicitias,ſempiternas amicitias ha
bere.nam ſi me inuitũ putas,ne Cn.Põpeii animũ offenderẽ,defendiſſe:cauſam, & illũ, & me
vehemẽter ignoras.neq; eñ Põpeius me ſua cauſa quicq̃ facere voluiſſet inuitũ:neq; ego,cui
omniũ ciuiũ libertas chariſſima fuiſſet, meã proieciſſem. q̃diu inimiciſſimus Gabinio fui,nõ
amiciſſimus mihi nõ Põpeius fuit.nec poſtea q̃ illius auctoritate eam dedi veniã, quã debui:
quicq̃ ſimulaui:ne cũ mea perfidia illi etiã ipſi facerem,cui beneficiũ dediſſem,iniuriam.nam
non redeũdo in gratiã cũ inimico,nõ violabã Pompeiũ:ſi per eũ reductus inſidioſe rediſſem,
me ſcilicet maxime,ſed proxime illũ quoq; fefelliſſem.At de me omittamus.ad Alexandrinos
iſtos reuertamur.q̃d habẽt os?quã audaciã?modo vobis inſpectãtibus in iudicio Gabinii ter
tio quoq; verbo excitabant̃.negabant pecuniã Gabinio datã.recitabat̃ identidem Pompeii te
ſtimoniũ:Regem ad ſe ſcripſiſſe, nullã pecuniã Gabinio,niſi in rem militarẽ datam.non eſt in
quit tũ Alexandrinis teſtibus creditũ.quid?poſtea creditũ?non.quãobrem?quia nũc aiunt,q̃d
tũ negabãt.quid ergo?iſta cõditio eſt teſtiũ?vt quibꝰ creditũ nõ ſit negãtibus,iiſdẽ credat̃ di-
cẽtibus? At ſi verũ tum cũ veriſſima fronte dixerũt,nunc mentiunt̃.ſi tunc mentiti ſunt, do
* ceant nos verũ.quid vultis?ſileant.dicere audiebamus:Alexandriã nũc cognoſcimꝰ.illinc oẽs
ꝓſtigię,illinc inquã oẽs fallacię,oĩa deniq; ab his nummorũ argumẽta nata ſunt.nec mihi lõ-
Longius.
gius quicq̃ eſt Iudices,q̃ videre hominũ vultus.dixerunt hic modo nobiſcũ ad hęc ſubſellia,
Humeris geſtũ agere
q̃bus ſuperciliis renuentes huic decẽ milliũ crimini?iam noſtis inſulſitatẽ Gręcorũ. humeris
geſtũ agebant.tum tẽporis credo cauſa:nunc ſcilicet tẽpus nullũ eſt.vbi ſemel quis peieraue-
Peieranti non creden dum.
rit,ei credi poſtea,etiã ſi per pluris deos iuret,nõ oportet.pręſertim Iud.cũ in his iudiciis,ne
locus quidem nouo teſti ſoleat eſſe:ob eãq; cauſam iidẽ iudices retineant̃,qui fuerint de reo:
vt his nota ſint omnia,neq; quid fingi noui poſſit.quo ea pecunia peruenerit, nõ ſuis ꝓpriis
Prędes da- re.
iudiciis in reũ facti condẽnari ſolent.Itaq; ſi aut prędes dediſſet Gabinius,aut tantũ ex eiꝰ bo
nis,quãta ſumma litium fuiſſet,populus recepiſſet:q̃uis magna ad Poſthumũ ab eo pecunia
perueniſſet,non redigeret̃:vt intelligi facile poſſit,q̃d ex ea pecunia ad quẽ eorũ,qui dãnatus
eſt,perueniſſe in illo primo iudicio planũ factũ ſit,id hoc genere iudicii redigi ſolere. nũc ve
ro quid agit̃?vbi terrarum ſumus?quid tam peruerſum prępoſterũve dici,aut excogitari po
teſt?Accuſatur is,qui non abſtulit a rege,ſicut Gabinius iudicatus eſt, ſed qui maximam Re
gi pecuniam credidit.ergo is Gabinio dedit,qui non huic reddidit.iam cedo, cũ is qui pecu-
niam Poſthumo debuit, non huic, ſed Gabinio dederit: cõdemnato Gabinio, vtrũ illi eã pe-
cuniam reddidit?an etiã nunc debet?At habet & celat.ſunt eñ qui ita loquant̃.q̃d genus tan
dem eſt iſtud oſtẽtationis,& glorię?ſi nihil habuiſſet vnq̃,tamen ſi quęſiſſet,cur is diſſimula-

ret habere,cauſa non eſſet.qui vero duo lauta,& copioſa patrimonia accepiſſet:req; pręterea Duo patri-
bonis,& honeſtis rationibus auxiſſet:quid eſſet tandē cauſę,cur ęſtimari vellet nihil habere? monia.
An cū credebat inductus vſuris,id agebat,vt haberet q̄plurimū? poſteaq̄ exegit, qđ credide-
rat,vt exiſtimaret egere,nouū genus hoc glorię cōcupiſcit?Dominatus eſt em̄ inquit Alexā-
drię.immo vero in ſuperbiſſimo dominatu fuit,pertulit ipſe cuſtodiā, vidit in vinculis fami
liaris ſuos,mors ob oculos ſępe verſata eſt,nudus atq; egens ad extremū fugit e regno.At ꝑ
mutata aliquando pecunia eſt.ductę naues Poſthumi Puteolis ſunt:auditę, viſęq; merces fal
laces quidē & fucoſę,chartis,& linteis,& vitro delatæ:quibꝰ cū multę naues refertę fuiſſent,
vna nō potuerit parua artata.plus ille Puteolanus ſermo illius tēporis,vectorūq; curſus,atq; *
oſtentatio,tum ſubinuiſum apud maleuolos Poſthumi nomen propter opinionē pecunię ne
ſcio quā,ęſtatē vnam complures auris referſit iſtis ſermonibus.Verū autē Iud.ſi ſcire vultis,
niſi C.Cęſaris ſumma in omnis,incredibilis in hūc eadē liberalitas extitiſſet, nos hūc Poſthu
mum iampridē in foro nō haberemus.ille onera multorū huius amicorū excepit vnus:queq;
multi hoīes neceſſarii ſecūdis Poſthumi rebus deſcripta ſuſtinuerūt,nūc eiꝰ afflictis fortunis
vniuerſa ſuſtinet.vmbrā Equitis Ro. & imaginē videtis Iudices vnius amici cōſeruatā auxi-
lio & fide.nihil huic eripi poteſt ꝑter hoc ſimulacrū priſtinę dignitatis,qđ Cęſar ſolus tuet,
& ſuſtinet.quę quidē in miſerrimis rebus huic tn̄ tribuenda eſt maxima.niſi vero hoc medio
cri virtute effici poteſt,vt tātus ille vir,tanti ducat hunc, & afflictū præſertim & abſentem,
& in tāta fortuna ſua,vt aliena reſpicere magnū ſit:tāta oppugnatione maximarū rerū,quas
gerit,atq; geſſit,vt vel obliuiſci aliorū non ſit mirū: vel ſi meminerit, oblitū eſſe facile poſſit
probare.Multas equidē C.Cęſaris virtutes,magnas,incredibiliſq; cognoui.ſed ſunt cęterę ma C.Cęſaris
ioribus quaſi theatris propoſitę,& pene populares.caſtris locū capere,exercitū inſtruere, ex- laus.
pugnare vrbes,aciē hoſtiū profligare:hanc vim frigorū hyemēq;,quā nos vix huius vrbis te
ctis ſuſtinemꝰ,excipere:his ipſis diebus hoſtē perſequi:tum eū etiā ferę latibulis ſe tegant,at
q; oīa bella iure gentiū cōquieſcāt:ſunt ea quidē magna.quis negat?ſed magnis excitata ſunt
p̄miis ad memoriā hoīm ſempiternā.quo minus admirandū eſt, eū facere illa,qui immortali-
tatē cōcupiuerit.hęc mira laus eſt, q̄ nō poetarū carminibꝰ, nō annaliū monimētis celebrat,
ſed prudētiū iudicio expendit.Equitē Romanū,veterē amicū ſuū,ſtudioſum,amantē,obſeruā
tem ſui,nō libidine,nō turpibꝰ impēſis cupiditatū atq; iacturis,ſed experiētia patrimonii am
plificādi,labentē excepit,corruere nō ſiuit,fulſit,& ſuſtinuit,re,fortuna,fide:hodieq; ſuſtinet
nec amicū pudentē corruere patit,nec illius animi aciē ꝑſtringit ſplēdor ſui noīs, nec mentis Fortunę
quaſi luminibꝰ officit altitudo fortunę & glorię.ſint ſane illa magna,q̄ reuera magna ſunt:de altitudo in
iudicio animi mei,vt volet,quiſq; ſentiat:ego em̄ hanc in tantis opibus,tanta fortuna,libera Cęſa. nō of
litatē in ſuos,memoriā amicitię,reliquis virtutibꝰ oībꝰ antepono.Quā qdē vos Iud. in nouo ficit mētis
genere bonitatē inuſitatā claris ac ꝓpotentibus viris nō modo non aſpernari, ac refutare,ſed luminibus.
cōplecti etiā,& augere debetis:& eo magis,q; videtis hos quaſi ſumptos dies ad labefactādū
illius dignitatē.ex qua illi nihil detrahi pōt,qđ nō aut fortiter ferat, aut facile reſtituat. ami
ciſſimū hoīem ſi honeſtate ſpoliatū audierit,nec ſine magno dolore feret,nec id amiſerit, qđ
poſſe ſperet recuperari.Satis multa hoībus non iniquis hæc eſſe debent. nimis etiā multa vo
bis,quos ęquiſſimos eſſe cōfidimus.Sed vt omniū vel ſuſpitioni,vel maleuolentię,vel crude-
litati ſatiſſiat,occultat pecuniā Poſthumus,latent regię diuitię:ecquis eſt ex tanto populo,q
bona C.Rabirii Poſthumi nūmo ſeſtertio ſibi addici velit?Sed miſerū me,quanto hęc dixi cū Nummus
dolore.hem Poſthume,tu ne es Curii filius,C.Rabirii iudicio,& volūtate filius,natura ſoro Seſtertius.
ris filiꝰ?tu ne ille in oīs tuos liberalis?cuius multos bonitas locupletauit, q nihil ꝓfudiſti,ni
hil vllam in libidinē contuliſti?tua Poſthume nūmo ſeſtertio a me addicunt? O meū miſerū,
acerbūq; p̄coniū.at hoc etiā optat miſer,vt condēnet a vobis: ita bona veneāt, vt ſolidū ſuū Solidum.
cuiq; ſoluat:nihil iam aliud,niſi fidē curat:nec vos huic, ſi iam obliuiſci veſtrę manſuetudi-
nis volueritis,quicq̄ pręterea poteſtis eripere.qđ Iud. ne faciatis, oro obteſtorq; vos,atq; eo
magis,ſi aduentitia pecunia petitur ab eo,cui ſua non reddit.nam in eū,cui miſericordia opi
tulari debeat,inuidia q̄ſita eſt.Sed iā,qm̄,vt ſpero,fidē quā potui,tibi p̄ſtiti Poſthume,reddā
etiā lachrymas,quas debeo.quas qdē ego tuas in meo caſu plurimas vidi.verſat ante oculos
luctuoſa nox meis oībus,cum tu totū te cum tuis copiis ad me detuliſti.tu comitibus,tu p̄-
ſidio,tu etiam tāto pōdere auri,quantū tēpus illud poſtulabat, diſceſſum illū ſuſtentaſti.tu
nūq̄ meis me abſente liberis,nūq̄ cōiugi meę,defuiſti.poſſum excitare multos reductos teſtes

liberalitatis tuę.qđ ſępe audiui patri tuo, qui id feciſſet, magno adiumẽto in iudicio capitis
fuiſſe. ſed iam omnia timeo,bonitatis ipſius inuidiã reformido. iam indicat tot hoĩm fletus,
ꝙ ſis charus tuis,& me dolor debilitat,includitq; vocẽ.Vos obſecro Iudices,vt huic optimo
Vſura huius lucis.
viro,quo nemo melior vnꝙ fuit,nomẽ Equitis Ro.& vſuram huius lucis,& veſtrũ cõſpectũ
ne eripiatis.hic vos aliud nihil orat,niſi vt rectis oculis hanc vrbem ſibi intueri, atq; in hoc
foro veſtigium facere liceat:qđ ipm fortuna eripuerat,niſi vnius amici opes ſubueniſſent.

PRO M.MARCELLO. ORATIO.XLI.

DIuturni ſilentii P.C. quo eram his temporibus vſus, nõ timore ali-
quo,ſed partim dolore, partim verecũdia, finẽ hodiernus dies attu
lit:ideq; initiũ quę vellẽ, quęq; ſentirẽ, meo priſtino more dicendi.
tantã em̃ manſuetudinẽ,tam inuſitatã,inauditãq; clementiã, tantũ
in ſumma poteſtate rerũ omniũ,modũ,tam deniq; incredibilẽ ſapiẽ
tiam,ac pene diuinã,taciꝰ nullo modo ꝑterire poſſum.M. em̃ Mar
cello vobis P.C.Reiq; pub.reddito,nõ ſolũ illius,ſed meã etiã vocẽ,
& auctoritatẽ,& vobis,& Reip.cõſeruatã,ac reſtitutã puto. dolebã
em̃ P.C.ac vehementer angebar,cũ viderẽ virũ talem qui in eadem
cauſa,in qua ego,fuiſſet,nõ in eadẽ eſſe fortuna.nec mihi perſuade
re poteram, nec fas eſſe ducebam, verſari me in veſtro veteri curri
culo,illo ęmulo atq; imitatore ſtudiorũ,ac laborũ meorũ,quaſi quodã ſocio a me, & comite
diſtracto.Ergo & mihi meę priſtinę vitę conſuetudinẽ C. Cęſar intercluſam aperuiſti,& his
omnibus ad bene de omni Rep.ſperandũ quaſi ſignum aliquod ſuſtuliſti.intellectum eſt enim
mihi quidẽ in multis,& maxime in me ipſo,ſed paulo ante in omnibus,cum M.Marcellũ Se-
natui,Reiq; pub.conceſſiſti,cõmemoratis pręſertim etiã offenſionibus, te auctoritatem hu-
ius ordinis,dignitatemq; Reip.tuis vel doloribus,vel ſuſpitionibus anteferre.Ille quidem fru
ctum omnis anteactæ vitę hodierno die maximum cepit, cum ſummo cõſenſu ſenatus, tum
præterea iudicio tuo grauiſſimo,& maximo.ex quo profecto intelligis,quanta in dato bene-
ficio ſit laus,cũ in accepto tanta ſit gloria.eſt vere fortunatus ille,cuius ex ſalute non minor
pene ad omnes,ꝙ ad illũ ventura ſit,lętitia peruenerit.quod ei quidẽ merito atq; optimo iu-
re contigit.quis em̃ eſt illo aut nobilitate,aut probitate,aut optimarũ artium ſtudio,aut in-
nocentia,aut vllo genere laudis pręſtantior? Nullius tantũ eſt flumen ingenii, nulla dicendi,
C.Cęſaris laus.
aut ſcribendi tanta vis,tantaq; copia,quæ non dicã exornare, ſed enarrare C. Cæſar res tuas
geſtas poſſit.tamen hoc affirmo,& hoc pace dicam tua,nullam in his eſſe laudẽ ampliorem,
ꝙ eam,quam hodierno die conſecutus es.Soleo ſępe ante oculos ponere,idq; libenter crebris
vſurpare ſermonibus:oẽs noſtrũ Imperatorũ,oẽs exterarũ gentiũ, potentiſſimorũq; populo-
rum,oẽs clariſſimorũ regũ res geſtas,cũ tuis nec contentionũ magnitudine,nec numero prę
liorũ,nec varietate regionũ,nec celeritate cõficiẽdi,nec diſſimilitudine bellorũ poſſe cõferri.
nec vero diſiũctiſſimas terras citiꝰ cuiuſꝙ paſſibꝰ potuiſſe ꝑagrari,ꝙ tuis nõ dicã curſibus,ſed
victoriis illuſtratę ſunt. ꝙ qdẽ ego niſi tã magna eſſe fatear,vt ea vix cuiuſꝙ mẽs aut cogita-
tio capere poſſit,amẽs ſim. ſed tñ ſunt alia maiora.nã bellicas laudes ſolẽt qdã extenuare ver
bis,eaſq; detrahere ducibꝰ,cõmunicare cũ multis,ne ꝓprię ſint imperatorũ. & certe in armis
militũ virtus,locorũ opportunitas,auxilia ſociorũ,claſſes,cõmeatꝰ,multũ iuuãt.maximã ve
Fortunę poteſtas in bello.
ro partẽ quaſi ſuo iure fortuna ſibi vẽdicat:& qcqd ꝓſpere geſtũ eſt,id pene omne ducit ſuũ.
At vero huius glorię C.Cęſar,quã es paulo ante adeptus,ſociũ habes neminẽ.totũ hoc, quã
tũcũq; eſt,qđ certe maximũ eſt,totũ eſt inquã tuũ.nihil tibi ex iſta laude Cẽturio,nihil ꝑfectꝰ,
Fortuna domina rerũ humanarum.
nihil cohors,nihil turma decerpit.quin etiã illa ipſa rerũ humanarũ domina fortuna in iſtiꝰ
ſe ſocietatẽ glorię nõ offert:tibi cedit:tuã eſſe totã,& propriã fateť.nunꝙ em̃ temeritas cũ ſa
pientia cõmiſceť,nec ad cõſiliũ caſus admittiť.domuiſti gẽtes ĩmanitate barbaras, multitudi
ne innumerabiles,locis infinitas,omni copiarũ genere abũdãtes:ſed tñ ea viciſti,ꝙ & naturã,
Temeritas cũ ſapiẽtia non commiſcetur.
& cõditionẽ vt vinci poſſent,habebãt.nulla eſt em̃ tãta vis,tãta copia,ꝙ nõ ferro,ac viribꝰ de
bilitari,frangiq; poſſit.verũ animũ vincere:iracundiã cohibere:victoriã tẽperare: aduerſariũ
nobilitate,ingenio,virtute,ꝑſtantẽ nõ modo extollere iacẽtẽ,ſed etiã amplificare eiꝰ priſtinã
Simillimꝰ deo.
dignitatẽ:hęc q faciat,nõ ego eũ ſũmis viris cõparo, ſed ſimillimũ deo iudico. Itaq; C.Cęſar
bellicę tuę laudes celebrabunť illę qdẽ nõ ſolũ noſtris,ſed pene oĩm gẽtiũ literis, atq; linguis:
neq; vlla vnꝙ ętas de tuis laudibꝰ cõticeſcet. Sed tñ eiuſmodi res,neſcio quomõ,etiã dũ legũ